

دستورالعمل‌های «رنه ماگریت» به

فیل آبی

برای ایده‌یابی

دستورالعمل‌های ایده‌یابی و پرورش آن

محمد حسین نیرومند

۶ / پیشگفتار

۱۰ / همه آن چه که کتاب می خواهد بگوید!

۱۲ / سخن گفتن تنها با دو واژه تصویری!

۱۳ / ایده یابی محتوایی یا شکلی

۱۴ / یافتن نشانه مرتبط

۱۵ / تخم پرنده ببین کبوتر بکش!

۱۶ / انتخاب نشانه مرتبط

۱۸ / غریبه سازی امر آشنا

۱۹ / چرا نشانه ها را باید تغییر داد

۲۲ / روش های ایجاد ارتباط بین نشانه ها

۲۴ / از نشانه های مرتبط تا نشانه های دور

۲۸ / شرط همجواری و جانشینی

۲۹ / وضعیت طرد، اشتراک و شمول

۳۰ / چرا دو نشانه برای بیان هر موضوعی کافی است؟

۳۱ / هنر از جنس پیرایش نه آرایش

۳۲ / آیا فقط دو نشانه کافی است؟

۳۳ / تغییر معنا با تغییر موقعیت نشانه ها

۳۴ / چگونگی پرورش ایده

۳۶ / سه شرط اساسی شکل گیری یک ایده

۳۸ / پیوند منطقی نشانه های دوتایی

۴۰ / چهار موقعیت اصلی نشانه ها

۴۶ / الگوهای چهل گانه فیل آبی

همه آن چه که کتاب می خواهد بگوید!

ایده یابی یعنی ایجاد پیوند میان دو پدیده به ظاهری ارتباط، در یک کلیت نوآور و بدیع از آن جا که قرار است بحث ایده یابی در حوزه هنر طراحی گرافیک متمرکز باشد، پس تعریف بالا را این گونه اصلاح می کنیم ایده یابی یعنی دو «نشانه تصویری» به ظاهری ارتباط را در یک کلیت نوآور و بدیع پیوند دهیم

چه برای یافتن یک ایده سفارشی، چه یک ایده شخصی، در هر حال شما بیارمند یک نشانه تصویری مرتبط با موضوعی هستید که قرار است بر اساس آن ایده یابی کنید یافتن این نشانه تصویری مرتبط کار ساده ای است. از قدرت «تداعی معانی» خود استفاده کنید و یک نشانه تصویری مرتبط با موضوع را بیابید مثلاً اگر موضوع جشنواره فیلم باشد، این نشانه تصویری مرتبط می تواند، تصویر نگاتیو یک فیلم باشد. البته بد نیست کمی وسواس داشته باشید دوربین فیلمبرداری یا آرم جشنواره هم می تواند گزینیه مناسبی باشد. یا حتی انتخاب نشانه های مرتبط بیشتر

با همین یک نشانه هم می توان کار را پیش برد، به شرط آن که تسلط بر منای ریاضیاتی داشته باشید در این مرحله اثر شما یک کار فرمالیستی از آب در خواهد آمد اما آن گونه که قبلاً گفته شد، برای ایده یابی بیارمند حداقل یک نشانه تصویری دیگر هستید. نشانه ای که با نشانه اول مرتبط باشد برای یافتن نشانه دوم، دوباره از قوه تداعی معانی ذهن خود استفاده کنید نشانه دوم با نشانه اول یا نباید «مشابهت» داشته باشد، یا «متنایی» و یا «مجاورت» داشته باشد در این صورت شما با دو نشانه ای روبروئید که پیوند آن ها «متداعی» است یعنی آن ها در ذهن شما با هم متصل اند

اما متأسفانه شما دیر متولد شده اید!! هر ایده ای که از این طریق و در این مرحله به دست آورید، با کمال تأسف، دیگران قبلاً به آن ایده دست یافته اند با این وصف چاره کار چیست؟ احتمالاً چاره کار در تغییر نشانه تصویری اول باشد وقتی شما در نشانه مرتبط تغییر ایجاد می کنید، نشانه را از حال معمول خارج می کنید در این حالت شما با حوه جدیدی از نشانه روبرو می شوید که قبلاً آن گونه آن نشانه را ندیده بودید در حقیقت، شما از یک نشانه آشنا، «آشناردایی» می کنید

اگر شانس بیاورید ممکن است در همین مرحله به یک ایده دست بیابید. یادتان باشد ایده وقتی ایده است که بدیع و نوآور باشد اگر این گونه نبود، به واقع ایده ای شکل نگرفته است

در این مرحله شما یک نشانه مرتبط اولیه دارید که با تغییرات از آن آشناردایی کرده اید دوباره باید قوه تداعی معانی ذهنی شما فعال شود، اما این بار تداعی از نشانه تغییر یافته خواهد بود در این مرحله «نشانه حاسی» شکل می گیرد چنانچه یک مرحله دیگر تداعی صورت گیرد، در این صورت «نشانه نزدیک» شکل می گیرد «نشانه دور» حاصل تداعی از نشانه نزدیک است که معمولاً در این مرحله ایده های بدیع و نوآور پدید می آید اما رسیدن به این مرحله بسیار دشوار است

چه دو نشانه در مرحله نشانه مرتبط باشد، چه در مرحله نشانه حاسی و چه نزدیک یا دور، ارتباط دو نشانه از نوع «پیوند متداعی» خواهد بود پیوند دو نشانه در این مرحله معمولاً به یک ایده هنری نمی انجامد، بلکه حداکثر می تواند حاوی محتوایی خاص باشد این مرحله وحه رسانه ای و محتوایی اثر را می نمایاند

برای حصول به یک اثر هنری که دارای کلیت واحد و مسجم باشد، لازم است ارتباط نشانه ها تقویت شود. این ارتباط می تواند «پیوند عینی» باشد پیوند عینی زمانی ایجاد می شود که میان دو نشانه اشتراک وجود داشته باشد، یا یکی از نشانه ها ریز مجموعه نشانه دیگر باشد. در هر حال دو نشانه در یک وضعیت کلی یا کنار هم هستند، که در این صورت وضعیت «همجواری» دارند، یا بر هم منطبق می شوند و موقعیت همپوشانی دارند که در این صورت دو نشانه وضعیت «حاشیایی» خواهند داشت

به طور کلی موقعیت منطقی دو نشانه همانند دو مجموعه ریاضی ناسه وضعیت روبرو است وضعیت «طرز» که دو نشانه هیچ نقطه یا اشتراکی ندارند و در کنار هم قرار دارند، وضعیت «اشتراک» که دو نشانه با هم یک بخش مشترک دارند و نهایتاً وضعیت «شمول» که یک نشانه ریز مجموعه نشانه دیگر است طبیعی است که قرار نیست هنر را همانند ریاضی پنداریم، چرا که هنر از حس تفکر واگرا و ریاضی از چسب تفکر همگرا است حل مسئله در تفکر همگرا معمولاً به یک نتیجه منته می شود. در حالی که حل مسئله در تفکر واگرا ممکن پاسخ های متعدد و زیادی داشته باشد

سخن گفتن تنها با دو واژه تصویری!

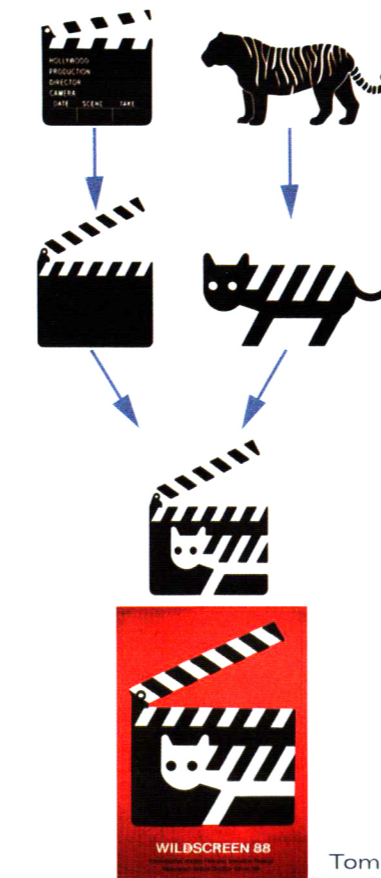
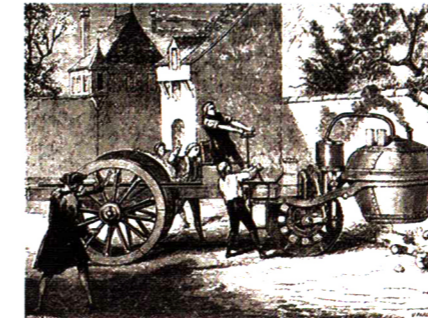
در سال ۱۷۶۷ «نیکلاس حورف کان» فرانسوی یک موتور بخار را که قبلاً توسط هم وطنش، «دنی پاپی» در سال ۱۶۹۰ اختراع شده بود، بر روی کالسکه‌ای که هزاران سال قبل تر اختراع شده بود، نصب کرد. حاصل این ترکیب نه‌ظاهر ساده به اختراع یکی از مهم‌ترین دستاوردهای بشری در قرن بیستم یعنی اتومبیل انحامید

ایده‌یابی در حوزه هنر گرافیک در بسیاری از موارد همانند کاری است که جناب حورف کان مرحوم در اختراع اتومبیل انجام داد، با این تفاوت که کار یک طراح گرافیک پیوند میان نشانه‌های تصویری برای ایجاد ارتباط نا محاطان است. بنابراین ایده‌یابی در کتاب حاضر یعنی پیوند میان دو «نشانه تصویری» که نه‌ظاهر نا هم ارتباط ندارند در یک کلیت بواور و بدیع، برای ایجاد ارتباط نا محاطان

ار تعریف نالا چپس بر می‌آید که ظاهراً تنها دو نشانه تصویری برای انتقال هر پیامی کافی است. هر گرافیکست حلاقی قادر است تنها با دو واژه تصویری هر پیام یا هر مفهومی را که لازم است نه‌محاطانش منتقل سازد. نه‌عبارتی کتاب حاضر سعی بر آن دارد تنها با دو نشانه تصویری شما را قادر سازد تا با زبان تصویری اندیشه‌هایتان را نا محاطان جهانی در میان گذارید

پوستر روبرو بیانگر موضوع یک جشنواره سیمایی مرتبط نا حیات وحش است. طراح با ایجاد ارتباط بین دو نشانه تصویری، موفق نه بیان محتوای جشنواره شده است. آن‌چه در اینجا اهمیت پیدا می‌کند شباهت موحود بین خطوط مورب سیاه سفید در بدن سب و کلاکت است. وجود این شباهت باعث پیوند میان این دو نشانه نا متحانس می‌شود.

هنرمند برای رسیدن نه این ایده ابتدا دو مفهوم اصلی سفارش دهنده را مورد توجه قرار داده است. او باید دو نشانه تصویری مرتبط نا دو مفهوم جشنواره فیلم و حیات وحش را بیابد و سپس آن‌دورا نه هم پیوند رند. این‌که این مسیر چگونه نه‌سراحم می‌رسد، همان بحثی است که کتاب «فیل آبی» در ادامه سعی در تبیین آن دارد.

ایده‌یابی محتوایی یا شکلی

در هنر طراحی گرافیک، همانند سایر رشته‌های هنرهای تحسیمی دو سنک عمده، کارکردگرا (فونکسیونل) و صورتگرا (فرمال) وجود دارد. شیوه‌ای که کتاب حاضر دنبال می‌کند گرایش میانه‌ای از این دو روش اصلی ایده‌یابی است. چرا که در این روش، ارتباط دو نشانه تصویری در پیوند ذهنی کارکردگرا بوده و در پیوند عینی صورتگرا است.

بنابراین انتخاب این روش ایده‌یابی شما را نه‌سوی روش خاصی از کار هدایت می‌کند که هم کارکردی و هم صورتگرا خواهد بود. در پوسترهای زیر تفاوت این گرایش‌ها کاملاً مشهود است. پوستر (۱) از ترکیب تعدادی فیلم آبی، قرمز و سیاه شکل گرفته است. این فیلم‌ها نا هم نوعی بافت تصویری ایجاد کرده‌اند که حاصل تلاش فرمی و ریباشناسی است و هیچ محتوایی خاصی را القا نمی‌کند.

پوستر (۳) گرچه اجرای دقیق و هنرمندانه‌ای دارد، اما کاملاً محتوا محور و کارکردگرا است. پوستر (۲) از تلفیق دو نشانه تصویری پرتعال برش یافته و فیلم نگاتیو، حرف 9 انگلیسی پدید آمده است. هم تلاش فرمی و هم توجه نه‌محتوا در آفرینش این پوستر کاملاً دیده می‌شود.

Formal

پوستر ۱

Functional

پوستر ۲

Functional

پوستر ۳

Pablo Amargo

تقریباً در تمامی مثال‌های ارائه شده در این کتاب از آثار پابلو آمارگو استفاده شده است. این ندین معما است که اکثر ایده‌های این هنرمند اسپانیایی بر اساس قواعد مطروحه در این کتاب شکل گرفته شده است.

اولین اتومبیل واقعی نا بیروی بخار که برای جانحایی اسان و نار بکار گرفته شد در سال ۱۷۶۷ توسط نیکلاس حورف کان فرانسوی و Nicolas-Joseph Cugnot طراحی و ساخته شد. خودرو کان ترکیبی از موتور بخار و کالسکه بود که می‌توانست ۴ تن نار نه‌همراه ۲ خدمه را با سرعت ۷/۸ کیلومتر بر ساعت نه‌حرکت درآورند.

فرمالیسم کاربرد قراردادهایی است که صرفاً جلوه‌ی صوتی یک اثر نارر می‌کند. این نوع تاکید خاص بر فرم-بدون توجه نه چگونگی محتوا- را هم در آثار انتراعی می‌توان یافت و هم در آثار طسعت‌گرایانه فرهنگ اصطلاحات هنری رویین پاکار.

ویژگی و تفاوت اصلی این سنک (فونکسیونل) نا دیگر سنک‌ها این است که در آن برای نه‌وجود آوردن ریایی از موضوع و کیفیات موحود در ساخت و اسکلت نهایی مستتر در نطن محصول استفاده می‌شود. منادی سواد نصری دوسا داندیس

